

ŞÜKÜR

Dr. Yaşar YİĞİT

I- Konunun Plânı

- A- Şükür Kavramı ve Küfran-ı Nimet
- B- Âyet ve Hadislerde Şükür
- C- Fert Açısından Şükürün Değerlendirilmesi
- D- Hz.Peygamber, Sahabe ve İslâm Büyüklerinin Hayatından (Şükür ile ilgili uygulama) Örnekler
- E- Sabır, Nimet gibi diğer Dini kavramlarla Şükür arasındaki ilişki

II- Konunun Açılımı ve İşlenişi

Konuya şükür kavramı açıklanmak suretiyle başlanır. Konu âyet ve hadislerle temellendirilir. Şükür kavramı, insan psikolojisi, nimet-külfet, Yaratan-yaratılan, Allah-Kul ilişkisi açısından ele alınır. Hz.Peygamber ve sahabenin hayatından konuya açıklık getirecek tablolar sunulur.

III- Konunun Özet Sunumu

Şükür; verilen herhangi bir nimetten dolayı, bu nimeti verene karşı söz, fiil veya kalb ile gösterilen saygı ve karşılık, iyiliğin kıymetini bilme ve iyilik yapana bu hissi gösterme, nimet ve iyiliği anıp sahibini övmektir.

Yüce Allah'ın verdiği nimetlerden yararlanan her insanın vicdanında, bir minnettarlık ve şükran hissini uyanması gerekir. Bu hissini ifade eden hamd ve şükür, hem sözle, hem de fiilî olarak yerine getirilmelidir. Nitekim, Sevgili Peygamberimiz, “Her şeyin bir zekâtı vardır, beden zekâtı da oruçtur” buyurarak, her nimetin söz ve fiille yapılan bir şükürü, bir zekâtı olduğuna işaret etmişlerdir. O halde, Allah'ın verdiği nimetlere şükür için sadece, “Çok şükür, hamd olsun” demek yeterli olmaz. Çünkü sözle yapılan hamd ve şükürün fiilen de yapılması gerekir.

Buna göre şükür üç şekilde eda edilir:

1- Dil ile: Nimet vereni anmak, onu övmek ve bu hususta dil ile yapılabilecek şeyi yapmakla olur. Yüce Allah Hz. Muhammed (s.a.s)'e onun vasıtasıyla bütün insanlara bu hususta şöyle seslenmiştir:

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ

"Rabbinin nimetine (ihsanına) gelince, onu minnet ve şükranla an" ¹.

2- Kalp ile: Kalp ile nimeti vereni tanımak ve onu tasdik etmektir.

3- Fiil ile: Bu da, vücudun bütün organlarıyla olur. Her çeşit nimeti veren Allah'ın emir ve yasakları, vücudun hangi organını ilgilendiriyorsa, o organın, Allah'ın emir ve yasaklarına uygun hareket etmesini sağlamak gerekir.

Allah Teâlâ insanı, imtihan için yaratmıştır. Allah'ın verdiği nimetlere karşı şükreden ve sıkıntılara karşı sabredenlere mükâfat vardır. Buna karşılık nankörlük edip küfre girenlere de ceza vardır.

IV- Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Ayetler

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ

"Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin"².

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

"Hani Rabbiniz şöyle duyurmuştu: "Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir."³

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

"Andolsun, biz Lokmân'a "Allah'a şükret" diye hikmet verdik. Kim şükrederse ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim de nankörlük ederse, bilsin ki Allah her bakımdan sınırsız zengindir, övülmeye lâyıktır."⁴

V- Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Hadisler

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ. إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ. وَلَيْسَ ذَاكَ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ. إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءٌ شَكَرَ. فَكَانَ خَيْرًا لَهُ. وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءٌ صَبَرَ. فَكَانَ خَيْرًا لَهُ".

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

1 Duhâ, 93/11

2 Bakara, 2/152.

3 İbrahim, 14/7.

4 Lokman, 31/12.

“Mü'minin durumu gıpta ve hayranlığa değer. Çünkü her hâli kendisi için bir hayır sebebidir. Böylesi bir özellik sadece mü'minde vardır: Sevinecek olsa, şükreder; bu onun için hayır olur. Başına bir belâ gelecek olsa, sabreder; bu da onun için hayır olur.”⁵

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَحَاسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ، فَهُوَ يَتْلُوهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، يَقُولُ: لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَتْ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yalnız şu iki kişiye gıpta edilmelidir: Biri, Allah'ın kendisine verdiği Kur'ân ile gece gündüz meşgul olan kimse, diğeri, Allah'ın kendisine verdiği malı gece gündüz harcayan kimse.”⁶

VI- Yararlanılabilecek Bazı Kaynaklar

Nevevî, Riyazü's-Salihîn, Ter. Hasan Hüsnü Erdem ve Kıvamuddin Burslan, DİB yayınları, Ankara 1972.

Türkçe Tercüme ve Şerhi: Riyazü's-Salihîn Peygamber Efendimizden Hayat Ölçüleri, Hazırlayanlar. Prof.Dr. M.Yaşar Kandemir, Prof. Dr. İsmail L. Çakan, Doç Dr. Raşit Küçük, Erkam Yayınları, İstanbul 1997.

Lütfi Şentürk, “Allah'a Şükretmek Dinî Bir Vecibedir” Vaaz Örneği, Diyanet Aylık Dergi, sy.142, Ekim 2002.

5 Müslim, Zühd, 13/ 64 (III, 2295)

6 Buhârî, Tevhîd, 97/45 (VII, 209).